

Πρόλογος

Η Τρίτη Επανάσταση προσπάθησε να αφηγηθεί την ιστορία κινήματων με τα οποία οι εκμεταλλευμένες τάξεις δοκίμασαν να πάρουν πίσω κάποιες κατακτήσεις που τους είχαν υποκλέψει οι υποτιθέμενοι επαναστάτες ηγέτες τους. Στην Αγγλία της δεκαετίας του 1640, προς τα τέλη του Μακρού Κοινοβουλίου, επαναστάτες στρατιώτες βάδισαν εναντίον του Λονδίνου· στις Ηνωμένες Πολιτείες, τη δεκαετία του 1780, οι τοπικές δημοκρατίες αγωνίστηκαν ενάντια στη δημιουργία κεντρικής κυβέρνησης. Ανάλογες προσπάθειες έγιναν επίσης στη Γαλλία, από τη Μεγάλη Επανάσταση του 1793 ως την Παρισινή Κομμούνια του 1871, και, όπως θα δούμε σ' ετούτο τον τόμο, στις Ρωσικές Επανάστασεις του 1905 και του 1917. Οι αναγνώστες των δύο πρώτων τόμων θα έχουν παρατηρήσει ότι την έκφραση «η τρίτη επανάσταση» δεν την επινόησα εγώ. Ακούστηκε στη Γαλλική Επανάσταση, επί Συμβατικής του 1793, και στον ξεσηκωμό των φτωχών Παριζιάνων τον Ιούνιο του 1848· ακούστηκε πάλι, πιο φωναχτά, από το στόμα των «κόκκινων ναυτών» της Κροστάνδης, το 1921.

Οι *δημοκρατικές επαναστάσεις* που εξετάστηκαν στους δύο πρώτους τόμους ήταν επικεντρωμένες κατά κύριο λόγο στις πολιτικές αλλαγές, ιδίως στην απόληψη των φεουδαρχικών θεσμών και των απόλυτων μοναρχιών, καθώς και σε κοινωνικές αλλαγές όπως η άνοδος και η παγίωση του βιομηχανικού καπιταλισμού, η δικαιότερη κατανομή της γης και η κατάργηση πλήθους προνομίων που απολάμβαναν τα μέλη της αριστοκρατίας. Παρά τις επαναστάσεις αυτές του δέκατου όγδοου και του δέκατου ένατου αιώνα, πολλά κατάλοιπα του *ancien régime* [παλαιού καθεστώτος Σ.τ.Μ.] συνέχισαν να καταδυναστεύουν τον εικοστό αιώνα, ιδίως διάφορα σχεδόν φεουδαρχικά πολιτικά και κοινωνικά προνόμια και στρατιωτικές ιεραρχίες. Η έκρηξη του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου έδωσε τη σπίθα για τις μεγάλες επαναστατικές αναστατώσεις που έκαναν το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα την πιο επαναστατική περίοδο της ιστορίας.

Ετούτος ο τόμος επικεντρώνεται στην εμφάνιση ενός άλλου είδους επανάστασης: της *προλεταριακής επανάστασης*. Οι Αμερικανοί του δέκατου όγδοου αιώνα δανείστηκαν ιδέες από τους Άγγλους, ολοκληρώνοντας με μια έννοια εκείνο που είχαν ξεκινήσει οι Ισοπεδωτές τη δεκαετία του 1640· οι Γάλλοι του δέκατου όγδοου

και του δέκατου ένατου αιώνα πρόσθεσαν μια νέα διάσταση – τις σοσιαλιστικές οικονομικές ιδέες. Οι Γάλλοι έφτασαν πιο κοντά σε μια σοσιαλιστική επανάσταση τον Ιούνιο του 1848, αλλά εκείνη που απέκτησε τη φήμη της πρώτης προλεταριακής επανάστασης της ιστορίας ήταν η Παρισινή Κομμούνα του 1871, ιδίως αφότου ο Καρλ Μαρξ προσπάθησε να δείξει πως η Κομμούνα ήταν μια προλεταριακή δικτατορία (σφαλερός χαρακτηρισμός, όπως παραδέχτηκε λίγο πριν πεθάνει). Μετά τη Ρωσική Επανάσταση τον Οκτώβριο του 1917, κατοπινές εξεγέρσεις προσπάθησαν να προσεγγίσουν την προλεταριακή επανάσταση ως το υψηλότερο ιδανικό τους.

Ένας από τους στόχους μου ήταν να εξετάσω τις θεωρητικές σχολές της επαναστατικής περιόδου και να προσπαθήσω να δείξω τι το σωστό είχαν – και τι το τελείως λάθος. Οι σελίδες που ακολουθούν μπορεί να είναι ετερόδοξες, μα ελπίζω ότι είναι συνάμα ρεαλιστικές. Θεωρώ, για παράδειγμα, το μπολσεβίκικο πραξικόπημα του 1917 ως έκφραση του ευρωπαϊκού σοσιαλισμού. Αλλά το πιο εφικτό σύνολο επαναστατικών ιδεών για τη Ρωσία που υπήρχε τότε ήταν οι ιδέες των Αριστερών Σοσιαλεπαναστατών, ο επαναστατικός ποπουλισμός των οποίων είχε απαντήσεις για την κρίση στην οποία βρέθηκε η μετα-Φεβρουαριανή Ρωσία. Αν υπάρχει κάτι σοσιαλιστικό που να μπορεί να επινοηθεί για να ταιριάξει στις ανάγκες της Ρωσίας του 1917-21, αυτό ήταν το πρόγραμμα που είχαν προτείνει οι Αριστεροί εσέροι, και όχι το πρόγραμμα του Λένιν και του Τρότσκι, πόσο μάλλον εκείνο της αρτζι-μπουρτζικής ιδεολογικής θεώρησης της γνωστής ως αναρχισμός, που μάλιστα το Πέτρογκραντ και τη Μόσχα. Δυστυχώς, οι Αριστεροί εσέροι και το πρόγραμμά τους δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς από τη σχετική με τη Ρωσία του 1917 βιβλιογραφία.

Ο τέταρτος και τελευταίος τόμος αυτής της σειράς θα είναι επικεντρωμένος στους ξεσηκωμούς των εργατών της Γερμανίας και της Ισπανίας και θα ολοκληρώσει την ιστορία μου για τις προλεταριακές επαναστάσεις.

Πρώτα και κύρια θέλω να μιλήσω για το πόσο φοβερά τυχερός υπήρξα που είχα τη βοήθεια της Janet Biehl, αξεπέραστης επιμελήτριας, αυτόφωτης συγγραφέως και αφοσιωμένης συντρόφου, η οποία αφιέρωσε πολλή ενέργεια και ελεύθερο χρόνο για να διορθώσει το χειρόγραφό μου και να διασταυρώσει με ζήλο τα γεγονότα. Δεν πρόκειται για ανάξιες λόγου εργασίες. Η Τζάνετ δαπάνησε το μεγαλύτερο μέρος του ελεύθερου χρόνου της επί τέσσερα περίπου χρόνια βοηθώντας με να ξαναγράψω, να κάνω σαφέστερο και να συμμαζέψω ως προς την έκταση ένα πολύ σύνθετο κείμενο, και λειαίνοντας δύσκολες διατυπώσεις, οι οποίες αλλιώς θα είχαν κάνει το βιβλίο προσιτό μόνο στους πολύ διαβασμένους αναγνώστες της επαναστατικής ιστορίας. Η Τζάνετ συνεισέφερε φρέσκια ματιά, εντυπωσιακό λογοτεχνικό ταλέντο και αστείρευτη υπομονή μπροστά στις συνεχείς προσθήκες και

ξαναγραψίματα μπερδεμένων γεγονότων, κάνοντας τελικά το βιβλίο αυτό προσι-
τό στο ευρύ κοινό. Για την υπομονή της, τις εύστοχες ιδέες της και τη δεινότητά
της στην επιμέλεια, όσο και να την επαινέσω θα 'ναι λίγο.

Ο R.V. Daniels είχε τη μεγάλη καλοσύνη να μου προμηθεύσει τα πρόσφατα
βιβλία και ανακοινώσεις του για τους μπολσεβίκους και το λαϊκό κίνημα στη
Ρωσική Επανάσταση.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Daniel Chodorkoff, με τον οποίο ιδρύσαμε
μαζί το Ινστιτούτο Κοινωνικής Οικολογίας το 1973, γι' αυτά τα τριάντα χρόνια
στενής φιλίας, ισότιμης συνεργασίας και πάμπολλων συναρπαστικών συζητήσε-
ων. Ευχαριστώ επίσης την Chaia Heller, που η διεισδυτικότητα και οι θεωρητικές
της ικανότητες με γεμίζουν ελπίδα για την ερχόμενη γενιά. Η Brooke Lehman και
η Betsy Chodorkoff γενναϊόδωρα μου πρόσφεραν πρακτικά μέσα για να τα βγάλω
πέρα με τις σωματικές μου ανημπορίες, πράγμα που με βοήθησε πάρα πολύ στη
συγγραφή και στη διεξαγωγή της έρευνας. Η φιλία τους και η υποστήριξή τους
υπήρξαν ανεκτίμητες για μένα.

Είμαι ευγνώμων στον Wesley Eldred και στην June Treyah της Βιβλιοθήκης
Bailey-Howe του Πανεπιστημίου του Βερμόντ, που μου παρείχαν τα απαραίτητα
ακαδημαϊκά συγγράμματα. Μέσω του συστήματος Διαδανεισμού Βιβλιοθηκών,
ο Fred G. Hill της Βιβλιοθήκης Fletcher Free του Μπέρλιγκτον μου διέθεσε βι-
βλιογραφία από ερευνητικές βιβλιοθήκες της Βόρειας Αμερικής και της Ευρώ-
πης, στις οποίες δεν θα είχα αλλιώς πρόσβαση. Του χρωστώ βαθιά ευγνωμοσύνη
για τις προσπάθειές του σε αυτό το θέμα.

Δεν ισχυρίζομαι ότι έγραψα ένα έργο προχωρημένης επιστημοσύνης. *Η Τρίτη
Επανάσταση* αποβλέπει περισσότερο στον γενικό αναγνώστη παρά στον ειδικό.
Κάνει όμως προσιτό ένα ερευνητικό υλικό που πολύ συχνά μπορεί να το βρει κα-
νείς, δυστυχώς, μόνο στα αναγνωστήρια των ακαδημαϊκών φορέων, ενώ ως προς
το ότι παρουσιάζει τα λαϊκά κινήματα της επαναστατικής εποχής, έχω να πω ότι
είναι μοναδική.

MURRAY BOOKCHIN

Ομότιμος διευθυντής του Ινστιτούτου για την Κοινωνική Οικολογία
Plainfield, Vermont

Ομότιμος Καθηγητής Ramapo State College of New Jersey
Mahwah, N.J.